

نام گذاری غرب مشهد به روایت رئیس اداره آب مشهد در دهه ۴۰

اینجا به نام من است!

هم محلی

که در مناطقی از مشهد چاه بزنند تا آب شهر تأمین شود. نوغان، رضاشهر و قاسم آباد که به اذعان مهندس خالدی هنوز نامی نداشته است برای کندن چاه انتخاب می شوند. خالدی می گوید: «مهندس ها گفتند «آب قاسم آباد، هم بهتر است و هم بیشتر» عده ای متخصص با همکاری تعدادی از بچه های سازمان آب، ۱۴ حلقه چاه عمیق در قاسم آباد حفر کردند. کار که تمام شد، سید جلال تهرانی، استاندار وقت را برای بازدید بردم. رفتیم وسط بیابان ها و مدام از این تپه بالا می رفتیم و از آن تپه می آمدیم پایین. یادم هست گفت: «مهندس من را کجا می بری؟» خلاصه به محل چاه ها رسیدیم. چند نفر از مهندس هایی که زیر نظر من کار می کردند، موتورهای چاه را روشن کردند و آب فواره زد بالا. استاندار خیلی خوشش آمد. بعد رو کرد به دو کدخدایی که یک گوشه ایستاده بودند و اسم روستاهای اطراف را پرسید. آن ها هم اسم هایی گفتند که الان خاطر من نیست. استاندار رو کرد به من و گفت: «آقای مهندس! اسمت چیه؟» گفتم: «قاسم». بعد رو کرد به جمعیت و گفت: «اسم اینجا را بگذارید قاسم آباد» الان محل همان چاه ها در شریعتی ۷۳ است.»

در معدود نقشه هایی که از دهه ۲۰ و ۳۰ مشهد به جا مانده است، هیچ اثری از محدوده غربی مشهد که امروز به نام قاسم آباد شناخته می شود وجود ندارد و انتهای مشهد فلکه دروازه قوچان یا همان میدان توحید امروزی است. در این سال ها تنها در نقشه ای که فردی انگلیسی در سال ۱۳۳۸ از مشهد برداشته است، غرب مشهد برای اولین بار به شکلی تقریباً رسمی وارد نقشه های شهر مشهد می شود. البته در آن نقشه نامی از قاسم آباد وجود ندارد و تنها زمین های کشاورزی روستای یوسفیه و امامیه و قلعه این روستا که امروز بخش هایی از آن در میدان نمایشگاه باقی مانده است، مشخص شده است. آن طور که شواهد نشان می دهد گویا سال ۱۳۴۸ است که نام قاسم آباد به نقشه های مشهد راه پیدا می کند. در نقشه ای که در این سال منتشر شده است، محدوده ای کوچک از غرب مشهد، یعنی درست وسط زمین های کشاورزی و جایی که امروز خیابان یوسفیه است، قاسم آباد نامیده شده است. بعد از این نوبت به مهندس خازنی و طرح تفصیلی معروفش می رسد. در دهه ۵۰ که بافت قدیم مشهد دیگر جایی برای زندگی نداشت، مهندس محمدرضا خازنی پس از چند سال مطالعه غرب مشهد را بهترین نقطه برای گسترش شهر دانست. در نقشه هایی که از آن سال باقی مانده است، خازنی همه محدوده غرب مشهد را به نام قاسم آباد شناخته و نام گذاری کرده است. البته نام قاسم آباد خیلی قبل تر از نقشه های دهه ۴۰ و ۵۰ در برخی از سفرنامه ها و متون تاریخی آمده است. ناصرالدین شاه قاجار در سفر دومش به مشهد وقتی که قصد رفتن به بیلاجات طبقه و شاندیز داشته است، گذرش به اینجا می افتد و می نویسد که نام اینجا قاسم آباد است. ادوارد ادنون، خبرنگار ایرلندی، هم که حدود ۹۰ سال پیش سفری به مشهد داشته است به همین نام اشاره می کند. قدیمی های این منطقه هم پشت در پشت و بیش از ۶۰-۵۰ سال است که اینجا زندگی می کنند، می گویند که اینجا از همان ابتدا قاسم آباد بوده است. اما مهندس قاسم خالدی روایت متفاوت و دیگری از نام گذاری اینجا دارد.

استاندار رو به من کرد و گفت: «آقای مهندس! اسمت چیه؟» گفتم: «قاسم». بعد رو کرد به جمعیت و گفت: اسم اینجا را بگذارید قاسم آباد

مشخص نیست که روایت مهندس خالدی از نام گذاری قاسم آباد درست است یا روایت قدیمی های اینجا، متون تاریخی یا نقشه ها. ■